

ÇAYIR VE MERA YÖNETİMİ

Prof.Dr.Hayrettin EKİZ
2017

10. KONU

- obanla otlatma,
- Münavebe ile otlatma sistemleri,
- Dinlendirerek otlatma,
- Münavebe ile dinlendirerek otlatma sistemleri,
- Doğal tohumlama amacıyla münavebe ile dinlendirerek otlatma sistemi,

Çobanla Otlatma

Bir merada hayvanların çobanların yönetimi altında otlatılmasına çobanla otlatma diyoruz. Çobanla otlatma başlı başına bir otlatma sistemi olmakla birlikte, daha çok devamlı otlatmaya yakın olan bir otlatma sistemidir. Bununla beraber bilgili ve yetenekli çobanlar tarafından uygulandığı zaman, diğer gelişmiş otlatma sistemlerinden sağlanan tüm yararlar çobanla otlatma sisteminden de elde edilebilir.

Çobanlık insanoğlunun en eski mesleklerinden birisidir. Bugün bile önemini koruyan ve modası geçmemiş bir meslektir. Yurdumuzda da hayvanlarımızın hemen hemen hepsi çobanlar tarafından otlatılmaktadır. Çobanlık mesleğinin bilinmeyen veya bilinip te uygulanmayan birçok yönleri vardır. Bütün otlatma mevsimi boyunca çoğu zaman gece ve gündüz hayvanlar ve mera bitkileri ile başbaşa bulunan çobanlar, mera yönetiminin bütün kurallarını ve gereklerini uygulayacak ilk meslek adamlarıdır.

Tüm hayvanlar çobanla otlatılabilirler. Ancak özellikle koyunlar ve keçiler hemen hemen her ülkede çobanlar tarafından otlatılırlar. Son yıllarda ileri tarım yapan ülkelerde bazı koyun yetiştiren işletmelerde, çoban ücretinden kurtulmak için, koyunların da başka otlatma sistemleri ile çobansız olarak otlatılmaya başlandığını da görüyoruz. Düşük verimli, seyrek vejetasyonlu, engebeli ekstansif meralarda ise koyunlar ve keçiler her ülkede çobanlar tarafından otlatılırlar.

Çobanla otlatmayı, otlatma sistemlerinin en basiti olarak düşünüp, gelişligüzel uygulamak doğru değildir. Bu sistem bilgili bir şekilde uygulandığı zaman mera yönetiminin bütün amaçlarına ulaşılabilir.

Çobanla otlatmada koyun ve keçi sürüleri 600-800 hayvanı geçmemelidir. Damızlık koçlar ve tekeler ise 250-300 hayvandan oluşan ayrı bir sürü halinde otlatılırlar. Sığır sürüleri genellikle 100-120 inekten, at sürüleri ise genellikle 75 hayvandan oluşur.

Çobanla Otlatma Tekniği

Çobanla otlatmada dikkat edilecek bazı konular vardır. Çobanla otlatmanın önemli kurallarından birisi, otlatmanın hayvanlar mera üzerine seyrek bir şekilde dağıtılarak yapılmasıdır. Bunun için 600-800 koyundan oluşan bir sürü 150-200 metre genişlikte ve 50-75 metre derinlikte, yaklaşık 10-15 dekarlık bir alan düzgün bir şekilde yayılmalıdır.

Hayvanlar mera üzerinde sık bir sürü oluşturacak bir şekilde dağıtırlarsa, sürünün önünde bulunan hayvanlar, yemin hemen hemen hepsini veya en lezzetli kısımlarını yerler ve gerilerde olan hayvanlara çok fazla yiyecek yem bırakmazlar. Sürünün arkalarında bulunan hayvanlar hem az ve hem de daha düşük kaliteli bir yem yeme zorunda kalırlar. Yeteri kadar yüksek kaliteli yem bulamayan arkadaki hayvanlar bundan rahatsız olur, huysuzlaşır ve koşmaya başlarlar.

Burdur/Ürkütü

12/05/2006

2008 3 7

Arkadakilerin bu huysuz hareketleri ve sürünün önüne geçme çabaları öndeki hayvanları da huysuzlaştırır. Böylece huzursuzluk bütün sürüye yayılır, öndeki hayvanlar da rahatsız olmaya başlarlar. Sürünün sakinliği bozulur, disiplin kalmaz. Son derece artan hayvan trafiği nedeniyle de birçok yem bitkisi gereksiz yere ayaklar altında çiğnenerek kaybedilir.

Çoban sürünün önünde yavaş yavaş yürür. Yardımcısı ise sürünün arkasında, hayvanların sürüden ayrılmamasını sağlamaya çalışır.

Çoban köpeklerinin esas görevleri ise özellikle küçük baş hayvanları ve bunların yavrularını vahşi hayvanların saldırılarından korumaktır.

Sürünün başında bulunan çoban, hayvanları dakikada 4-5 metre veya saatte 250-300 metre yürümesini sağlayacak bir tempo ile hareket etmelidir.

Sürünün hareket hızını mera üzerindeki yem miktarı belirler. Bu hız, sürünün bir geçişte bitkilerin çoğunun otlanabileceği bir düzeyde olmalıdır. Hız düştükçe bitkiler aşırı bir şekilde, hız arttıkça hafif bir şekilde otlanırlar.

Arkadaki hayvanlar huysuzlaşmaya başlayınca yeteri kadar yem bulamadıkları anlaşılabilir yürüyüş hızı artırılmalıdır. Eğer mera üzerinde az yem bulunuyorsa, yürüyüş temposu artırılarak sürünün arka kısmındaki hayvanlara da otlayacakları miktarda yem kalması sağlanmaya çalışılır.

Çobanla otlatma sisteminde, devamlı otlatmada olduğu gibi hayvanların serbest bir şekilde ve istedikleri gibi otlamalarına izin verilmez. Mera üzerinde hem üniform bir otlatma yapmak ve hem de meranın otlanan kısımlarına bir süre dinlenme şansını vermek için belirli bir otlatma düzeni uygulanır. Bu amaca ulaşmak için otlatmaya meranın bir kenarından başlanır, yemin azlığına veya çokluğuna göre 150-400 metre genişliğinde bir şerit sonuna kadar otlatılır.

Bu ilk Őeridin sonuna varıldığı zaman bütün hayvanlar geri döndürülerek aynı Şerit bir de ters yönde otlatılır. Böylece ilk geçişte otlanmamıŐ olan bitkiler, ikinci geçişte tamamen otlanmıŐ olurlar.

Bu Şeritlerin büyüklüğü, mümkün olan yerlerde sürü tarafından 4-6 günde tamamen otlanacak kadar olmalıdır.

Böylece bütün mera bir kez otlandıktan sonra, ikinci ve üçüncü kez otlatmalar da aynı şekilde sürdürülür.

Kurak ve yarı kurak bölgelerdeki meralarımız yeşil yem periyodu içerisinde bu şekilde üç defa otlatılabilirler. Daha yağışlı bölgelerimizde ise şeritlerin otlanma sayısı dört, beş ve hatta altıyı bulabilir. Böylece mera parsellere bölünmediği halde basit bir münavebeli otlatma sistemi uygulanmış olur.

Merada Hayvanları Korunması

Mera hayvanlarının doğal afetlerden ve yırtıcı hayvan saldırılarından korunmaları çobanların ve çoban köpeklerinin sorumluluğu altındadır. Bu nedenle meralarda hayvan barınaklarına ihtiyaç duyulur. Mera hayvanlarının şiddetli yağış, dolu, kar ve soğuk rüzgarlarla, vahşi hayvanların saldırılarından korunmaları için, çeşitli materyaller kullanılarak yapılan geçici veya devamlı basit yapılara hayvan barınağı adını veriyoruz.

Çobanlar hayvan barınağı olarak çoğu zaman ağaçlık, çalılık yerlerde veya soğuk rüzgarlardan korunan kuytu yerlerde hayvanlarını barındırmaya çalışırlar.

Büyük bir merada, çevreden kolayca sağlanabilen çalı çırpı gibi materyalden yapılan basit ağıl ve sundurmalar bu ihtiyacı karşılayabilir.

Geniş bir merada bir barınak veya dinlenme yerinin bulunması yeterli değildir. Çünkü barınağın yakın çevresi ister istemez o kadar aşırı bir Şekilde otlanır ve çiğnenir ki, artık burada bu kadar sıkışan toprakta bitki yetişemez. Ayrıca bu barınak yerinin çevresinde otlayan hayvanların bıraktıkları dışkı ve idrar da o kadar fazlalaşır ki, artık yararlı olmaktan çıkar, zararlı olmaya başlar.

Gece Yatırma : Meraların çoğunda hayvanların barındırılmaları veya gece ve gündüz dinlendirilmelerine elverişli barınaklar yoktur. Hayvanlar gece ve gündüz mera üzerinde kalır ve açık yerlerde yatırılır veya dinlendirilirler. Özellikle geceleri için koruma amacına elverişli bir yer seçilmelidir. Hayvanların geceleri yatırıldıkları bu elverişli yerlere yatak yerleri adı verilir. İdeal bir yatak yeri çevreden biraz yüksekte, varsa ağaç ve çalılarla kaplı ve sürüyü alabilecek kadar geniş bir alandır.

Eskiden meranın merkezi bir yerinde bir yatak yeri seçilir ve hayvanlar uzun bir süre, bazen de bir otlatma mevsimi veya çevrede otlayacak yem kalmayınca kadar burada yatırılırlardı. Ancak hayvanların uzun bir süre yatak yerlerine gidip gelmeleri, o çevrenin aşırı bir şekilde otlanmasına ve bozulmasına yol açtığı için, daha sonraları aynı yerde bir gece veya üç gece yatırma sistemleri uygulanmaya başlamıştır.

Bir gece yatırma : Bu sistemde koyun ve keçi sürüleri her gece yeni bir yatak yerinde yatırılırlar. Yatak yerine yakın olan mera kısımları çok dipten otlanmaz. Yatak yeri her gün değiştirildiği için, hayvanlar her gün çevrelerinde taze yem bulurlar ve günün serin saatlerinde, sabahleyin ve akşam üzeri buradaki yemi sakin sakin otlama şansı bulurlar. Böylece aşırı otlama, çiğneme ve gübrelemenin zararları giderildiği gibi, yatak yeri civarında yem bulamayan hayvanların zehirli bitkileri otlayarak zehirlenmeleri önlenmiş olur.

Bir gece yatırma sisteminde hayvanların mera üzerindeki yürüyüşleri minimuma indirilmiş olur. Merayı parsellemeye gerek kalmadan hayvanlar için çok yararlı bir otlatma yapılarak mera yemi üniform bir şekilde otlatılmış olur. Bu otlatmadan hayvanlar kadar bitkiler de yararlanır. Çünkü bir kez otlanan bitkiler, ikinci otlatma dönemine kadar dinlenme, rahatsız edilmeden büyüme ve gelişme şansını bulurlar. Bütün bunların sonucu olarak ta çok sayıda ağır kuzu veya oğlak elde edilir.

Üç gece yatırma : Mera hayvanlarının yatak yerlerinde bir gece yatırılması yararlı bir uygulama olmakla beraber, çoğu zaman bir yatak yerinde hayvanların üst üste üç gece yatırımları tercih edilir. Çobanlar genellikle bir gece yatırma sistemini pratik bulmaz ve uygulamak istemezler. Bir gece yatırmada hayvanların yatak yeri gibi, çobanların kamp yerleri de her gün değişmek zorundadır. Çobanlar meranın bir yerine yerleşip, çadırlarını kurduktan ve eşyalarını yaydıktan sonra, bu düzeneği her gün bozup, başka bir yerde tekrar kurmak istemezler.

Ayrıca, bir gece yatırma sisteminde, hayvanların yatak yerine bıraktıkları dışkı ve idrar, çok fazla etkili olacak bir miktarı da bulmaz. Bu nedenle yatak yerinin gübrelenmesi yeterli düzeyde olmaz.

Üç gece yatırılan yerler ertesi yıl bitkilerin daha yüksek boylu ve daha koyu yeşil renkli olmaları ile kolayca fark edilirler. Ancak kuzulama zamanında yatak yerinin sık sık değiştirilmesi hem doğru değildir, hem de pratik bir uygulama sayılmaz.

Çobanın Görevleri

1. Otlattığı hayvanların güvenliğini sağlamak,
2. Hayvanların sağlık durumlarını yakından takip etmek,
3. Mera üzerinde kendisine verilen otlatma şemasını uygulamak,
4. Dik, sarp ve uçurumlu yerlerde otlayan koyun ve keçilerin özellikle yağışlı zamanlarda düşerek ölmelerine veya sakatlanmalarına meydan vermemek üzere hayvanları buralara sokmamak,
5. Mera içerisinde otlatılmaması ve dinlenmesi gereken kısımlara hayvan sokmaz,
6. Hayvanların düzgün bir şekilde sulanmasını sağlamak,

7. Varsa ağıl ve hayvan barınaklarını temizlemek ve tamir etmek,
8. Hayvanlara karşı iyi davranmak, her halleriyle ilgilenmek, korkutmamak, sinirlendirmemek, gereksiz yere koşturmamak,
9. Meranın etrafındaki çitleri kontrol etmek, bakım ve tamir işlerini yapmak,
10. Merada tehlikeli yabancı otların ve zehirli bitkilerin yerleşmesini ve çoğalmasını engellemek,
11. Mera hayvanlarını gerektiği zaman aşılattmak üzere ilgilileri ikaz etmek ve aşılammamış hayvanları sürüye sokmamak,

12. Tuz ve ilave yemlerden bütün hayvanların yararlanmalarını sağlamak,
13. Merada başka belde ve köy hayvanlarının otlamalarına izin vermemek,
14. Meranın başka amaçlarla kullanılmasını, meranın bekçisi ile beraber engellemeye çalışmak ve buna teşebbüs edenleri ilgililere bildirmek.

Münavebe ile otlatma sistemi

Münavebe ile otlatma, otlatma kapasiteleri birbirine eşit en az üç ve tercihan çok daha fazla parsel bölünmüş meralarda, bu parsellerin sırası ile otlatılması şeklinde uygulanan bir otlatma sistemidir. Bu sistemde sığırlar otlatıldığı zaman parsellerin etrafı çitlerle çevrilir. Koyun ve keçi otlatıldığı zaman ise parsellerin sınırları sadece işaretlenir. Çobanlar bu işaretlere göre otlatma yaparlar.

Parsel sayısı : Münavebe ile otlatma sisteminde parsel sayısının önemi büyüktür. Bir mera iki parsel bile blnse, ortaya bir münavebe ile otlatma sistemi çıkar. Parsellerden biri otlatılırken diğeri dinlenir. Ancak, böyle ikiye bölünmüş meralar üzerinde yapılan otlatmaya münavebe ile otlatma değil **Alternatif Otlatma** adı verilir. Mnavebeli otlatma sistemi, en az üç parsel üzerinde uygulanır.

Alternatif Otlatma Sistemi

Mera Parselleri	
A	B
Otlat	—
—	Otlat

Altı parselli ve 20 gün dinlendirilmeli münavebe ile otlatma sistemi

Otlatma Günleri	Mera Parselleri					
	A	B	C	D	E	F
1 - 4	OTLAT	-	-	-	-	-
5 - 8	-	OTLAT	-	-	-	-
9 - 12	-	-	OTLAT	-	-	-
13 - 16	-	-	-	OTLAT	-	-
17 - 20	-	-	-	-	OTLAT	-
21 - 24	-	-	-	-	-	OTLAT
25 - 28	OTLAT	-	-	-	-	-

Münavebe ile otlatma sisteminden en iyi sonuçların alınabilmesi için otlatma süresinin mümkün olduğu kadar kısa ve bunu takip eden dinlenme süresinin de mümkün olduğu kadar uzun olması gerekmektedir. Böylece modern otlatma sistemlerinde kısa otlatma ve uzun dinlenme prensibi yer almaktadır. Parsellere uzun bir dinlenme periyodu verilebilmesi için meradaki parsel sayısının artırılması gerekmektedir. En son uygulanan geliştirilmiş münavebe ile otlatma sistemlerinde parsel sayısı 18'e kadar çıkartılmıştır. Bugün münavebe ile otlatma sisteminin en az altı parsel üzerinde uygulanması tavsiye edilmektedir.

Otlatma ve dinlenme periyotları :

Münavebe ile otlatma sisteminde en önemli nokta, parsellerin otlatma ve dinlenme periyotlarının uzunluğunun elverişli bir şekilde belirlenmesidir. Her parselin dinlenme periyodunun uzunluğu, daha önce yapılan otlatmanın bitkilere verdiği bütün zararları giderecek kadar olmalıdır. Başka bir deyişle bir kez otlatılan parseldeki bitkilere, otlatmadan gördüğü zararları giderip, yeniden otlanabilecek bir duruma gelebilecekleri uzunlukta bir dinlenme şansı verilmelidir.

Yapılan araştırmalar, bir buğdaygil sapının tepe tomurcuğu otlandıktan sonra, bitkinin otlanabilecek yükseklikte yeni bir sap meydana getirebilmesinin iki hafta kadar bir zaman aldığını ortaya koymuştur.

Bitkilerin otlandıktan sonra ihtiyaç duydukları dinlenme uzunluğu türden türe ve mevsimden mevsime değişim göstermektedir. Bilindiği gibi buğdaygil yem bitkileri otlatmaya baklagil yem bitkilerinden daha dayanıklıdırlar.

Bitki örtüsünde bulunan baklagil türlerinin dinlenme ihtiyaçları karşılanınca, buğdaygil yem bitkilerinin dinlenme ihtiyaçları da fazlasıyla karşılanmış olur. Yonca (*Medicago sativa*) gibi otlatmaya dayanamayan baklagil yem bitkileri bir kez otlandıktan sonra ortalama dört hafta süre ile dinlenmek isterler. Ak üçgül (*Trifolium repens*) ve sarıçiçekli gazalboynuzu (*Lotus corniculatus*) gibi bazı otlatmaya dayanan baklagil yem bitkileri de, bir kez otlandıktan sonra üç haftalık bir dinlenme ile yetinirler.

İlkbaharda, çevre koşulları bitki gelişimi için çok elverişli iken, birçok bitki için üç haftalık dinlenme yeterli olabilir. Mevsim ilerledikçe çevre koşullarının bitki gelişimi için kötüleşmesine paralel olarak otlanan bitkilerin dinlenme ihtiyaçları da artar. Yapılan araştırma ve gözlemlere göre, otlanan bitkilerin dinlenme ihtiyaçlarını ilkbaharda 18-21 gün, yaz aylarında 24-30 gün, sonbahar aylarında da 35-45 gün olarak söyleyebiliriz.

Bitkilerin dinlenme istekleri belirlendikten sonra, parsellerin otlatma periyotlarının uzunluğunu bulmak için, dinlenme süresi parsel sayısının bir eksiğine bölünür. Buna göre altı parseli bulunan bir merada otlatmaya dayanamayan baklagil yem bitkileri bulunuyorsa, parselin dinlenme süresi 30 gün olacağı için otlatma süresi :

$30 / 6-1 = 6$ gün olarak bulunur. Bitki örtüsünde dayanıklı bitkiler varsa otlatma süresi :

$20 / 6-1 = 4$ gün olarak bulunur.

Münavebe ile otlatma sisteminden beklenen yararlar :

1. Mera yeminden daha üniform bir şekilde yararlanmayı sağlar,
2. Mera bitkilerinin dinlenme ihtiyaçları tam olarak karşılanır,
3. Küçük bir parselde kapatılan hayvanlar, burada yeteri kadar yem bulabildikleri için fazla gezinme ihtiyacı duymazlar, böylece hem daha az enerji harcarlar, hem de ayakları altında daha az yemi çiğneyerek zarar verirler,
4. Otlayan hayvanların parsel üzerine bıraktıkları dışkı ve idrar mera üzerine daha iyi dağılır, yem kirlenmesi azalır,
5. Sulama, gübreleme, gübrenin dağıtılması, yabancı otlarla savaş ve temizleme biçmesi gibi bakım işleri için fırsat doğmuş olur.

Münavebe ile otlatma sisteminin sakıncaları:

Bu otlatma sisteminin tek sakıncalı veya zayıf tarafı, ilkbaharda ilk defa otlatmaya başlanan parselin, aşırı bir şekilde otlatılarak önemli ölçüde zarar verilmesidir. Ancak bu önlenemeyecek bir sakınca değildir. Bu amaçla şu önlemler alınabilir :

1. Her yıl ilkbaharda ilk otlatmaya başka bir parselden başlanabilir,
2. İlkbaharda ilk kez otlatılacak parsel, diğerlerinden oldukça geniş tutulabilir veya bu parselde otlayacak hayvan sayısı azaltılabilir,
3. İlave yemleme yapılabilir. En iyi çözüm yolu da budur.

Münavebe ile otlatma sisteminin uygulandığı yerler : Bu otlatma sisteminden en iyi sonuçlar yağışlı bölgelerdeki yüksek verimli meralardaki uygulamalardan elde edilmiştir. Kurak ve yarıkurak bölgelerde yeteri kadar araştırma yapılmamıştır. Kurak ve yarıkurak bölgelerde, ilk otlatılan parselde verilen zararların, dinlenme periyotlarında giderilmesi birçok hallerde mümkün olmamıştır.

Münavebe ile otlatma sistemi daha çok toprak neminin bitki büyüme ve gelişmesi için çok fazla engelleyici bir faktör olmadığı yerlerde daha başarılı olmaktadır.

Münavebe ile otlatma sistemi, genel olarak yıllık yağışı 500 mm nin üzerinde bulunan bölgelerin bir otlatma sistemi olarak bilinmektedir. Kurak ve yarıkurak bölgelerde ise, sulanabilen, gübrelenebilen bakımlı meralarla, toprağının oldukça nemli olduğu taban suyu yakınlarda olan meralarda tavsiye edilebilir.

Münavebe ile otlatma sisteminin modifikasyonları

Münavebe ile otlatma sisteminin dünyada en az 16. yüzyıldan beri uygulandığı bilinmektedir. Bu uzun uygulama süreci içerisinde münavebe ile otlatma sisteminde birçok önemli değişiklikler meydana gelmiştir.

Mera parsellerinin birbiri arkasına ve belirli bir sıraya göre otlatılması temeline dayanan bütün otlatma sistemlerini münavebe ile otlatma sisteminin bir modifikasyonu sayabiliriz.

Devamlı otlatma dışında kalan tüm otlatma sistemlerinin münavebe ile otlatma sisteminden doğduğunu ileri sürebiliriz. Çobanla otlatma da bilinçli veya bilinçsiz, programlı veya programsız bir otlatma yapılmaktadır. Münavebe ile otlatma sisteminin, daha küçük ve daha verimli meralar üzerinde uygulanan, daha gelişmiş ve kurallara bağlanmış çobanla otlatma sisteminin ileri bir uygulamasıdır diyebiliriz.

Biçmeli Münavebe İle Otlatma Sistemi

Yağışlı bölgelerde veya sulanabilen yerlerdeki çok yüksek verimli meralarda otlatma ve biçme işleri dönüşümlü bir şekilde uygulanmaktadır. Böylece biçilebilecek kadar yem üretebilen bu meralardan otlatma yanında, kuru ot ve silo yemi de elde edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca otlatma ve biçme gibi yararlanma şekillerinin belirli bir plana göre değiştirilmesi ile, devamlı otlatma ve devamlı biçmenin bitkiler üzerindeki olumsuz etkileri de minimum düzeye indirilmiş olmaktadır.

Otlatma ve biçmenin her ikisi de bitkilerde yaprak alanını azaltan işlemler olmakla birlikte, bu işlemlerin mera bitkileri üzerindeki etkileri arasında oldukça büyük sayılabilecek farklılıklar vardır.

Otlatma, bitki büyüme gelişmesinin erken safhalarında başlayan ve kısa veya uzun bir süre devam eden bir işlemdir. Her otlatmadan sonra bitkiler ancak 15 cm boylanıncaya kadar kısa bir dinlenme verilir ve sonra tekrar otlatılır.

Biçme ise, vejetatif büyüme çağının sonunda uygulanan kısa süreli bir işlemdir. Biçme vejetatif büyüme çağının sonunda yapılmakta ve bitkiler bu zamana kadar uzun bir süre rahatsız edilmeden büyüme şansını bulmaktadırlar. Bitkiler biçmeden otlatma kadar zarar görmezler. Ayrıca mera bitkileri yılda birkaç kez biçilseler dahi, her biçme arasında hemen hemen iki ay kadar uzun bir dinlenme periyodu vardır. Otlatma ise sık sık tekrarlanan ve bitkileri daha çok yoran bir işlemdir.

Biçme ve otlatmanın bitkiler üzerindeki değişik etkileri nedeniyle devamlı otlatma veya devamlı biçme uygulanan yerlerde, bazı istenmeyen kompozisyon değişiklikleri ortaya çıkar.

Devamlı otlatılan meralarda, hayvanların yemedikleri veya az otladıkları her bitki bir yabancı ot gibi çoğalır, diğer kaliteli mera bitkilerine tehlikeli bir rakip olurlar. Böyle meralarda bol gübrelemeyle birlikte bu bitkiler ilerlemiş bir olgunluk devresinde biçilirse , toprağa yapışmış rozetli bitkiler ve bol ışık altında çoğalan birçok yabancı otlar yok olur.

Değerli mera bitkileri çoğalma fırsatı bulurlar.

Devamlı olarak otlatılan meraların zaman zaman biçilmesi meraya çok yarar sağlayacaktır.

Aynı şekilde devamlı olarak biçilen çayırlarda da çeşitli geniş yapraklı otlar zamanla artar, yüksek kaliteli yem bitkileri azalır.

Çayırların da zaman zaman otlatılmaları çoğu zaman olumlu sonuçlar verir.

Biçmeli münavebeli otlama sistemi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Mayıs Haziran		O	T	L	A	T			B	İ	Ç	
Temmuz Ağustos		O		T		L		A		T		
Eylül Ekim		O		T		L		A		T		

Dinlendirerek Otlatma

Bir meranın tümü veya bir kısmında, üremeyi artırmak, yeni bitkilerin gelişmesini ve olgun bitkilerin büyüme güçlerini yeniden kazanmalarını sağlamak amacıyla, büyüme mevsimi içerisinde bir süre otlatmayı durdurarak merayı dinlendirme şeklinde uygulanan bir otlatma sistemidir.

Mera bitkileri otlatma olgunluğu dönemine eriştikten sonra , otlatmayı bir süre daha geciktirerek yapılan otlatmaya dinlendirerek otlatma diyebiliriz. Bu şekilde ilkbaharda otlatmaya başlamanın geciktirilmesi ile, birçok yeni fidelerin çıkmasına ve olgun bitkilerin büyüme kuvvetlerini yeniden kazanmalarına çalışılır. Bu amaçlara erişebilmek için otlatma, önemli mera bitkileri tohum tutana kadar geciktirilir.

Mera bitkileri ilkbaharda otlatma olgunluğuna eriştikten sonra, bir hafta veya on gün gibi kısa bir süre geciktirilmiş olsa bile yapılan iş dinlendirerek otlatmadır. Ancak bu kadar kısa bir dinlendirmenin yorulmuş, yıpranmış ve zayıflamış mera bitkileri üzerinde olumlu bir etki yapmayacağı açıktır. Bu sistemden en iyi sonuçların alınabilmesi için meranın büyük bir kısmını kaplamasını istediğimiz önemli bitki türlerini sadece tohumla çoğalan yumaklı bitkilerden meydana geldiği yerlerde otlatmayı, bu bitkilerin tohumlarını olgunlaştıkları dönemlere kadar geciktirmek gerekir.

Önemli mera bitkileri köksap ve sülük gibi vejetatif üreme organları ile de üreyebiliyorlarsa, otlatmayı tohum olgunluğu dönemine kadar geciktirmekten büyük bir yarar sağlanmaz. Köksaplı ve sülüklü, yani çim kapağı meydana getiren bitkilerin mera üzerinde çoğalmalarını istiyorsak, otlatmayı daha kısa bir süre, örneğin çiçeklenme başına kadar geciktirmek yeterlidir.

Dinlendirerek otlatmanın yararları :

1. Bir merada otlatma birkaç yılda bir geciktirilebilirse, yani meraya birkaç yılda bir dinlenme imkanı verilebilirse mera bitkileri üreme için iyi bir fırsat bulmuş olurlar.
2. Önemli mera bitkilerinin büyümeleri, gelişmeleri ve tohum üremeleri sağlanır.
3. Vejetatif üreme organlarına da sahip olan mera bitkileri de bu dinlenmeden çok yararlanırlar.

Dinlendirerek otlatmanın sakıncaları :

Bu sistemin en büyük sakıncası, hayvanlara olgun, kaba, sert ve özellikle besleme değeri çok düşük olan bir mera yeminin sunulmasıdır. Ayrıca iyi cins mera bitkilerinin az bulunduğu ve dolayısı ile yeni bir bitki kuşağı meydana getiremeyecek kadar az tohum üretilen meralarda bu sistemin kısa sürede olumlu sonuçlar vermesi şüphelidir.

Bu sistemin diğer bir sakıncası da hayvanları, bitkilerin tohum olgunlaştırdıkları döneme kadar başka bir merada otlatmak veya depo yemi ile beslemek zorunda olmamızdır.

Münavebe İle Dinlendirerek Otlatma Sistemi

Bu sistem adından da anlaşılacağı gibi dinlendirerek otlatma sistemi ile, münavebe ile otlatma sistemlerinin bir kombinasyonudur.

Bu sistem, bitkilerin üremelerini, yeni bitkilerin gelişmelerini ve olgun bitkilerin büyüme güçlerini yeniden kazanmalarını sağlamak amaçları ile, büyüme mevsimi içerisinde, meranın bir kısmında otlatmayı durdurarak dinlendirme ve birkaç yıl sonra meranın diğer kısımlarını dinlendirme şeklinde uygulanan bir otlatma sistemidir.

Böylece dinlendirerek otlatma sisteminin bir sakıncası olan bitkilerin tohum olgunlaştırma dönemine kadar hayvanların başka bir yem kaynağı üzerinde otlatılması zorunluluğu ortadan kaldırılmış olur. Bu uzun sürede hayvanlar meranın diğer parselleri üzerinde otlatılırlar.

Münavebe ile dinlendirerek otlatma sistemi en çok doğal tohumlamayı sağlamak amacı ile uygulandığı gibi, ıslaha ihtiyaç olmayan meralarda da normal bir otlatma sistemi olarak kullanılabilir.

Özellikle kurak ve yarı kurak bölgelerde çok uygulanan ve bu bölge meralarına daha uygun olan bir otlatma sistemidir. Münavebe ile dinlendirerek otlatma sistemi, belirli amaçları gerçekleştirmek için gerekli değişiklikler yapılarak çok farklı şekillerde uygulanmaktadır.

Kurak ve yarıkurak bölge meraları için çok önerilen otlatma sistemleri olduğundan, yurdumuzda da üzerinde önemle durulması gereken sistemlerdir.

Doğal Tohumlama İçin Münavebe İle Dinlendirerek Otlatma Sistemi

Önemli bitki türleri tohumla çoğalan bitkilerden oluşan, zayıflamış ve vejetasyonu seyrekleşmiş meraların ıslahı için önerilen bu otlatma sistemi üç parsel üzerinde uygulanır. Dolayısı ile bu sistemin uygulanacağı mera, otlatma kapasiteleri birbirine eşit üç parselde bölünür. Diğer birçok sistemlerden farklı olarak otlatma mevsimi de üç eşit kısmı bölünür. Ancak, burada otlatma mevsimini sadece yeşil yem periyodu olarak ele almak gerekir.

Doğal Tohumlama İçin Münavebe İle Dinlendirerek Otlatma Sistemi

YILLAR	PARSELLER	OTLATMA MEVSİMİ		
		İLK	ORTA	SON
1. YIL	A	—	—	OTLAT
	B	—	OTLAT	—
	C	OTLAT	—	—
2. YIL	A	—	—	OTLAT
	B	OTLAT	—	—
	C	—	OTLAT	—
3. YIL	A	—	OTLAT	—
	B	—	—	OTLAT
	C	OTLAT	—	—
4. YIL	A	OTLAT	—	—
	B	—	—	OTLAT
	C	—	OTLAT	—
5. YIL	A	OTLAT	—	—
	B	—	OTLAT	—
	C	—	—	OTLAT
6. YIL	A	—	OTLAT	—
	B	OTLAT	—	—
	C	—	—	OTLAT

Daha önce de geniş bir şekilde açıklandığı gibi, Ankara civarında veya genellikle İç Anadolu'da otlatma mevsimi Nisan ortalarında başlar. Mera yeminin yeşil bir durumda bulunduğu yeşil yem periyodu, Nisan ortalarından Temmuz ayının ortasına kadar, yaklaşık üç ay sürer. İşte, münavebe ile dinlendirerek otlatma sisteminde, otlatma mevsimini bu üç aylık yeşil yem periyodu olarak kabul etmek gerekir. Bu periyot 15 Nisan-15 Mayıs, 15 Mayıs-15 Haziran ve 15 Haziran-15 Temmuz tarihleri arasında olmak üzere kolayca üç eşit kısma bölünebilir.

Yapılan bu otlatmanın amacı mera vejetasyonunun ıslahıdır ve meranın her parselinin ıslahı işi ayrı ayrı ele alınır. ıslahı ele alınan parselde yapılacak iş, bu parselin birbirini takip eden iki yıl, mevsimin ilk ve orta kısımlarında dinlendirilmesi ve üçüncü kısmında otlatılmasıdır. Böylece, ıslahı ele alınan birinci parsel, üst üste iki yıl, bitkilerin tohum olgunlaştırma dönemlerine kadar dinlendirilmiş ve mera üzerinde bol miktarda yem bitkisi tohumu üretimi sağlanmış olur.

Gerçekten de önemli mera bitkilerinin birçoğu, İç Anadolu bölgesinde 15 Haziran tarihinde tohumlarını olgunlaştırma dönemine girerler. Bazı erkenci bitkiler bu tarihe kadar tohumlarını tamamen olgunlaştırmış bir durumdadırlar. Hiç bir otlatma yapılmadığı hallerde hemen hemen tüm mera bitkileri Temmuz ayı başlarında tohumlarını kendiliklerinden toprağa dökmeye başlarlar.

A parseli mevsimin ilk ve orta kısımlarında bu şekilde dinlendirilirken, tüm hayvanlar mevsimin ilk kısmında **C** ve orta kısmında da **B** parseli üzerinde oturlar. Mevsimin son kısmında hayvanlar ıslahına çalışılan **A** parseline alınırlar. Burada hayvanlar olgun tohumları dökerek ve ayakları altında çiğneyerek toprağa gömerler.

Gerekli koşullar :

1. Mera vejetasyonu içerisinde çoğalmasını istediğimiz bitki türleri sadece tohumla çoğalan bitkiler olmalıdır.

2. Merada çoğalması istenen iyi cins mera bitkileri, yeni bir bitki kuşağını meydana getirebilecek kadar çok olmalıdır.

3. Bitki rts seyrekleşmiş olmalıdır.

Sakıncaları: Münavebe ile dinlendirerek otlatma sisteminin, doğal tohumlamaya yönelik bu modifikasyonunda otlatma mevsiminin her üç kısmında da, meranın tümü üzerinde otlaması gereken hayvanların hepsi, meranın üçte birisi üzerinde, hem de oldukça uzun bir süre otlatılırlar. Özellikle, ilkbaharda ilk otlatılan parsel bu uzun süreli otlatmadan bir dereceye kadar rahatsız olarak zarar görebilir.

Bu parselin otlatılması tamamlanıp, hayvanlar mevsimin orta kısmında otlatılacakları parsele alındıktan sonra, ilk otlatılan parseldeki bitkiler uzun bir dinlenme periyoduna kavuşurlar. Hemen hemen iki ay kadar süren bir dinlenme fırsatını bulurlar. Bu uzun dinlenmenin ne kadar yararlı olacağı hava durumuna ve özellikle yağış miktarına bağlıdır.

İlkbaharda ilk otlatılan parseller daha sonra, mevsimin ilk ve orta kısımlarında üst üste iki yıl dinlendirilerek ıslah edilecekleri için, bu aşırı otlatmanın vermesi muhtemel olan zararları sonradan giderilmiş olur. Her yıl ilkbaharda mümkün olduğu kadar başka bir parselden otlatmaya başlanarak, bu muhtemel zarar diğer parsellere de bölüştürülerek etkisinin azaltılmasına çalışılır.